

LA TOPONOMÀSTICA DEL TERME D'ESTAGELL
(ROSSELLÓ): UNA ENQUESTA INÈDITA
DE J. COROMINES REALITZADA ARRAN
DE LA FRONTERA CATALANOCCITANA L'ANY 1960

INTRODUCCIÓ

Són ben conegudes les nombroses excursions, entorn d'unes 1.332 en total, realitzades per Joan Coromines (1905-1997) arreu de les terres de llengua catalana entre els anys 1923-1979 aproximadament, amb motiu de les quals el distingit lingüista català va recollir in situ, entre 1925 i 1971, un nombre gairebé incalculable de dades toponímiques, antroponímiques i dialectals corresponents a més de 2.000 termes municipals. Una elevada proporció dels riquíssims materials aconseguits per Coromines fou incorporada després a les seves obres científiques principals, entre les quals cal esmentar especialment el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (10 vol., 1980-2001), els *Estudis de toponímia catalana* (2 vol., 1965-1970) i l'*Onomasticon Cataloniae* (8 vol., 1989-1997). Tanmateix, la quantitat de dades toponomàstiques, així com de la llengua popular, recollides per Coromines mitjançant les seves enquestes va resultar tan abundant que una gran part del material enregistrat en les seves anomenades *Llibretes de Camp* (*LlCamp*) mai no va ser aprofitada pel mestre i ha restat inèdita fins avui.

A diferència de les excursions de Coromines, es coneixen relativament pocs detalls pel que fa a les esmentades *LlCamp*, de les quals es conserven actualment una cinquantena a la Fundació Pere Coromines, situada a la vila de Sant Pol de Mar (el Maresme).¹ Consisteixen en un conjunt de quaderns de diferents mides, generalment de quartilla, alguns lligats amb espiral metàl·lica i d'una extensió irregular, si bé normalment entorn d'unes dues-centes pàgines aproximadament. Les *LlCamp* estan ordenades cronològicament segons la data de les enquestes i estan designades amb números romans, mentre que les

1. Segons un document mecanografiat i conservat a l'esmentada Fundació Pere Coromines, el qual és datat l'1 d'abril de 1974 i signat per Àngel Satué (un antic ajudant de Coromines), la *LlCamp* XLIII s'havia extraviat. A més, el mateix escrit remarca que «Les llibretes 1-v no són de l'*Onomasticon*». Això no obstant, aquesta observació deu indicar més aviat que les característiques de les *LlCamp* 1-v són diferents respecte a les de les altres, cosa que palesen les dues pàgines de la *LlCamp* I (el Maresme, 1936) reproduïdes per Joan Ferrer (1999: 273-274).

pàgines interiors de cada quadern s'indiquen amb números aràbics. Pel que fa a les dades lingüístiques recollides a les *LlCamp* i preses directament de la boca dels informants, Coromines les hi transcrivía emprant un alfabet fonètic cursiu inventat per ell mateix a fi d'evitar possibles inexactituds o dubtes ocasionats per l'ús d'un sistema de transcripció tradicional amb diacrítics, i això especialment respecte a la representació de la qualitat vocàlica o bé l'accent. Així, doncs, aquest alfabet fonètic molt original permetia que Coromines pogués anar parlant naturalment amb el subjecte tot transcrivint les dades que aquest li proporcionava amb un mínim de distracció o risc d'equivocar-s'hi.

El mètode emprat per Coromines, quant a la realització de les seves enquestes, ha estat descrit i comentat per diversos estudiosos, entre els quals cal esmentar Joseph Gulsoy (1964: 250-255), Emili Casanova (1990: 75-78) o Joan Ferrer juntament amb Josep Ferrer i Joan Pujadas (2000: 192-195). Valdrà la pena, això no obstant, recordar-ne ací alguns dels aspectes més importants en paraules de Coromines mateix: «L'enquesta té lloc quasi sempre damunt un cim o pujol o un altre punt dominant, tot fent sovint un tomb circular, com sigui que la memòria visual és sempre molt més fecunda i que aquest procediment es presta a menys malentesos. Però, a la fi de l'enquesta, es procedia a un interrogatori per grups *semàntics* (fonts, rierols, estanys, cims, cases, etc.), insistint, sobretot, en els accidents particulars més susceptibles d'esmunyir-se a la memòria visual (coves, gorgues, ermites, capelles annexes, etc.), cosa que forneix sempre dades suplementàries. En fi, s'acaba demanant a l'enquestat una llista, tan extensa com ho permet el seu record, dels pobles i poblets dels voltants, propers o llunyans, i dels adjectius ètnics o malnoms amb què són coneguts els habitants de cadascun d'aquests pobles [...]» (*OnCat*, I: ix).

El present treball, que forma part d'un projecte més extens sobre les *LlCamp* de Joan Coromines, té dos objectius principals: 1) la retranscripció (incloent-hi la conversió de les transcripcions fonètiques de Coromines a un sistema més afí al de l'Alfabet Fonètic Internacional) de l'enquesta realitzada per Coromines el 29 de juny de l'any 1960 al terme rossellonès d'Estagell, situat a l'interior de les Corberes, a la vall de l'Aglí i al límit amb la Fenolleda; i 2) l'estudi dels topònims i de les formes dialectals que hi foren recollits i enregistrats llavors pel mateix lingüista. En aquest sentit, però, cal notar que a causa de les restriccions d'espai només s'analitzaran ací els noms de lloc o les variants locals de la llengua comuna que presenten alguna dificultat etimològica o bé que resulten interessants per altres motius.

I. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENQUESTA (*LlCamp* XXV, 147-154)

[p. 147] ESTAGELL (2.083 hectàrees, 77 [metres] altitud, 2.096 habitants, cantó La Tor de França).

Nouvel Hotel, Veuve Salvat, tel. 37.

Passem el pont a la dreta: 'sam bi.'sens.

En el poble 'pla.sə frən.'sis.ku fə.'rre, *l'església.*

lu kə.'rre δəl 'fört.

lə 'ka.zə δə ləs.pi.'tal, *cap al cementiri.*

Passem lə rri.'βe.rə δə lə.'γli pel 'pun 'beλ.

Més amunt lu 'pun 'nəw (100 anys més que l'altre!).

[p. 148] *La França arribaria al* 'pun də lə pəs.'ki.tə *entre la* 'turt i əs.tə.'zeλ.
kəs.'teλ də kə.ri.'βüs.

ləs kor.'bye.rəs.

kə.lə.δru.'e és de bə.λəs.'ta.

'fər.sə 'rral, *entremig* əl 'kəl də lə βə.'taλə.

Direcció Força Ral munta əl kə.'mi δə kur.nə.'ka.

ku.'jus és de Cassanyes, *ara hi ha espanyols.*

Tirant cap a la 'turt:

lə tu.'rɛ.zə (*cauce cap a les cotes 221 i 329, si bé el mapa d'IGNF ja en posa la major part dins el terme de la Tor) que encara és d'ací;*

Al peu: rru.βi.'als *al peu cap ací munta al* 'kəl də lə 'krɛw.

Direcció Montner: 'pub.bə.'li (PODIUM VALERII?).

Ruta al mig de les Corberes: passa pel 'kəl də ləs kor.'bye.rəs *cap a* kü.γü.'na,

du.'kək, rru.fi.'a, pə.'ðern.

'sant ən.'tə.mi *prop St. Pau.*

L'Aglí se forma cap a 'kams.

Damunt Estagell S: sə.'rrad də lə 'βa.δə (*visual esquerra de F[orça] Ral) cap a la*
'gra. βə i 'kəl də lə 'ðə.nə.

zən.'tris.klə.

əs.'pik.

zə.sə.'mi.

gə.'rruλ (.λ)ə.

ə.βər.'ta.sus.

mu.'ðe.γə 'βlaŋ.kə (*estepa*).

SSE: lə zi.ru.'ne.λə 'βa.ʃə *vora el ber.* 'ðub.blə.

ə.βrə.'tas.

pə.'ko.fə.

unz ə.'γlanz 'ɣwa.pus.

Roc en forma d'estalactite: lə pə.'ta rro.'lāw.

rrəs.tə.'ka.ðəs.

una 'βal.mə

cal kə.pu.'dza (*'cal capbussar-se sota l'aigua del riu per poder entrar en aquesta balma*).

Al peu dels Barrens: 'pey.rə.'βrutʃ (*vinyes*).

Més enllà: kə.βə.'nak, *que és de Calça.*
pə.ni.'kaw. ʒir.'βu.lə δə ~ (*també ha dit* ʃir.'βu.lə).

[p. 149] *bulets* [sic] *de* 'far.tə.'pəb.blə.
'sə.kə.
'puʎ.
'sal.zə.
fə.ri.'ɣu.lə.
mal.'duʎs 'lletetresa'.
(*el mes de novembre són tots* 'βus).
Som al 'mun dəs.tə'ʒeʎ.
NNE: mun.tə.ri.'ɔl.
NNNE: luz mə.ri.'nəls.
məw.'ri.
'fun 'kal.də i 'fun 'frɛ.δə δə fur.'ða.δə.
lə mun.'ta.ɲə δə tü.'ʃa.
un 'pig.'nal.
Talteüll: lə mər.fu.'ʎa, lu rru.δu.'na.
ləz βən.'de.mis.
Clotada prə.dzi.'ma.
kə.'βrils *a* *Talteüll.*
əɲ kə.zə.mi.'dʒa.nə.
pə.zi.'əls.
tü.'ʃa.
lə 'sɛ.rɾə δə 'tawʃ *a* *Tuixà.*
bi.lə.'nə.βə.
su.'la.dʒə(s).
kor.'βye.rəs.
'sant an.'tə.ni δə ɣə.lə.'mus.
dər.nə.kə.'ʎe.tə.
məy.'zus.
muɲ.gə.'ʎart.
'tan 'pun *hi* *tocava l'una.*
əl 'kaw δə lə kə.'lan.drə.
lu 'pəl *vessant* *tocant* *Estagell.*
lu 'βak də kur.βə.'rə.lə.
lə kur.βə.'rə.lə.
ləs.'taɲ pu.'lit.
əlz 'mə.rus *baixant cap* *al Verdoble.*
ləs 'tum.bəs *ruta* *de Montner.*
Còrrec de Montoriol: que ve dels məɲ.glə.'nes, *i prop* *de la Gironella Alta:*
ləs.'tam. pu.'lit.

əl 'tɛ.rɾə 'nɛ.ɣrəs.
 lə 'rrus.klə.
 lə.lən.'tu *puja pel* 'paz δə ləs.kə.'lu.

[p. 150] əlz βə.'rrens.
Al peu lə 'ku.mə δəm 'blat.
 əl 'paz δəŋ kəw.'sɛʎ *gita aigües al Peirabruig*.
 lə kəw.'za.δə *afluent de* lə 'ɣra.βə. *Baixa del Coll de la Dona*.
 əs kə.sə.'nɛ ʎs.

Muntant cap a Calça: əl 'rreg dən krə.'wel.
 əl 'rreg dən mu.'ri.
 'rreg dən fur.'to.
 'rreg də nən.'drew o əl rru.mə ni.'sa.

Tot va a la Grava.

lu 'rrəg 'blaŋ.
 'rrəg də lə ʎu.'βa.tə.
 lə 'ku.mə δən bi.'ɣr.rɾə.
 sə.'rrad dəm bə.'ke.
 lu 'rrəg də lə ʎəm.brus.'ke.rə.

A la Grava: lu fur.nə.'law *afluent dreta Grava*.

ə s kə.sə.'nɛʎs *dret direcció St. Vicenç*.

Entre Cassanells i Coma Major: lə 'kə.βə δə ləz əŋ.kən.'ta.δəs.
 bə.'wem.

lə 'fun də ləy.'ɣe.rə *una cisterna al cim de Coma Major entre això i Caussell*.

əl 'rrəg də lə ʎu.'βa.tə *O. dels Barrens*.

Coma Major, la gran vall dels Barrens que baixa cap al Pas d'en Caussell.

[p. 151] lə mun.'ta.δə δə mə.r(i).'βi.ɣo.
 lə 'rrə.kə 'ʎar.ɣə i 'sam 'pɛ.rə i lə 'kə.βə δə 'san 'pɛ.rə.
Montner: Jean Doriac. Cabres (Sagué son oncle).
Esquerra Aglí: lu trə.mi.'dʒɛ *anant a la Gironella*.
Pujant (al) Coll de la Creu: lə pu.'za.δə.
 'kə.rək dəl fur.nə.'law (i lu fur.nə.'law: *vinyes*).

'kəʎ də lə 'krew.

(sun tə.'tay [NP], 'sə lə 'ʃiŋ.ʃə).

sə.'rrad də lə 'βa.δə.

lu 'rreg dəm fur.'tu.

luz ʎi.'nas.

lus kər.mə.'zis.

lus 'pradz δəl 'rrey.

lu sə.'rrat dəls kə.pə.'ʎas.

lu 'mas δən du'ran.

lə 'fun dən bə.'ʃas (*que és de ferro*).
 lus 'kwa.trə kə.'mis (*angle Pesillà-Calça-Estagell-Montner*); *camins Montner*,
Calça i Pesillà baixen de Força Ral en el terme de la Serra. Baixa a Pesillà.
"La Serra" va del Mas dən Duran al 'maz dəŋ 'kən.tə.
 ləs tur.'tu.ɣəs *entre* [ʔ] *Coll de la Creu*.
 ləs 'tum.bəs.
 mi.rə.'βes *ell vell* (*o -'βyes el jove*).
 ləz əs.kə.'nals *toca amb Montner prop la Serra.*
Al peu de la Bada: lu sə.'rrad dən mi.'nert NP.
A la Toresa: 'ku.mə dən 'bra.mə.lə.'fam.
 'ku.mə dən 'ma.ʃə.'fərt (*el jove -'fyert*).
 ləz 'ma.ʃəs 'barris'. 'ma. ʃə 'mâcher'.
 əl βi.'la *a Rubials*.
 'ku.mə dəm bə.'rre.rə.
D'alí baixant a la ruta de Maurí: lə 'βa.rrə i

[p. 152] *el 'rrəg də ləs kəm.'pa.nəs en el límit.*
 lə 'ku.mə dəl 'rrey *que ja és de Maurí.*
Hi ha cauts 'caus'.
Pla: lə 'plan.tə, əl rri.βə.'ral, 'lɔr.tə.
 əs.pə.rrə.'ɣi.ʎəs '*espàrrecs salvatges*'.
 'maz dəŋ kə.'las.trə = 'mas 'kams (*ja és de Maurí*).
 ['maz] dəz 'βer.ɣəs *a les 'pla.nəs, terme Talteüll.*
 ləz βur.'ɣe.rəs *havia estat d'Estagell; és de Talteüll. A Talteüll en Calbet, l'elec-*
tricien jubilat.
Entre Peirabrutx i Coma d'en Bodí: sə.'rrad də ləs 'krews.
 əl 'ɣur də lə fu.'si. ʎə.
 əl mal.'pas.
 'pə.tə.rru.'lan *es petjada d'un home (declaració d'en Predal que contradia la d'en*
Siviende. p. 148; sembla saber-ho millor).
 əl 'ɣurg də lə 'ka.βrə.
 lə pəs.'te.rə *és a l'Aglí.*
 əl 'ɣurg də ləs 'kuŋ.kəs.
 əl rrə.'ku.dzə *és de Calça, a l'Aglí.*
A l'Aglí: əl 'ɣurg dən rrə.'fel.
 lə 'rrə.kə 'ʎar.ɣə.
S'hi va matar də.'rre.rə.'men ə.'ki.
 əl 'ɣurg dəl mu.'tu.
 əl 'pa.sə.'ʎis.
 əl 'ɣurg dən mo.'i.zə.
 luz 'βləks də rru.'βyals.

[p. 153] ə.rə.ɲ u.'nes.
 ə.rə.'ɲus.
 kə.rə.'maɲ.
 ə.lə.'ðern.
 ʎə.pə.'ra.sə.
 mən.'tas.trə.
 əs.kər.'ðuk.
 səl.sə.pə.'re.ʎə (*el vell*), s[əl.sə.]pə.'rre.ʎə (*el jove*).
Al Pla, començant Sud:
 ləz əs.pər.'du.ɣəs.
 ləs 'klət.əs.
 lə rri.'βal.tə.
 lu 'βozɣ dəs pər.'ðals.
 lu 'pun 'nəw.
 'fun dəl 'maz dən du.'ran.
 'fun dəl 'rrɔɣ 'βlaɲ.
 'fun dən 'bə.ʃás.
 'fun dən 'bue (*a la Grava*).
 kə.'mi də lə 'turt.
 'kam də mə.'ða.mə.
 lə pəs.'ki.tə.
 əl kə.'rre.
 lu 'rru.rə.
 ləs 'kur.βəs.
 lu βu.'kal.
 lu fur.mi.'ɣa.
 lə 'plan.tə.
 ləs 'fe.ʃəs.
 əs 'kam 'nals.
 lu rri.βə.'ral.
 lə 'fun də lə sə.'βi.nə.
 lə 'fun də ləs kəm.'pa.nəs.
 lu ɣur.ɣu.'law (*vora el Rec del Pla*).
 mun.sə.'rrat.
 lə.'ɣu.ʎə.
 li.mi.'na.ðə.
 'lɔr.tə dəlz 'ɣiws.
 'bɔzɣ dəlz 'ɣiws.
 'rreg də ləz 'mə.ləs.
 kə.'mi də 'lɔr.tə.

[p. 154] kə.'pe.ɫə δə mun.sə.'rɾat anant a la Tor.

'san 'rɾək a la ruta de Montner, dins el vilatge.

A la Coma d'en Bramafam hi ha barrrens.

'maz 'βaɫ.ɫə [= Mas d'en Conte].

Étienne Predal uns 45 anys.²

Més avall de Puigbalí: rue Lafayette.

lət.'set.

kər.'tye δə 'sen 'rɾək.

lu kə.'noɲ.ʒəl = rue Fournalot [ultracorrecció segons el cas d'àngel = ange].

lə 'βi.lə.'nɔ.βə barri tirant cap a Calça.

lə pə.sə.'ʒa.ðə (el Passeig).

kər.'tye δə lə 'ɣra.βə.

Auguste Sivieude si.'βiw.ðə 65 anys.³

II. RELACIÓ I ESTUDI LINGÜÍSTIC

[p. 147]

la Ribera de l'Agli: < AQUILĪNU (OnCat, II: 18, s.v. Agli). Mapa IGN 1990/2003:

l'Agly.

[p. 148]

Pont de la Pasquita (cf. la Pasquita, xxv, 153): Pasquita deu correspondre al NP Pasqua < PASCUA amb el sufix diminutiu -ita < -ITTA de tipus castellà (DECat, VI: 325-326, s.v. pasqua; Moll, 1952: 289). Cf. mapa IGN 1990/2003: Ruisseau de la Pesquitte.

la Tor: (cf. Camí de la Tor, xxv, 153) < TURRE. Coromines observa que «La forma tor(r) fou pròpia sobretot de l'extrem NE., on persistí llargament» (DECat, VIII: 623, s.v. torre). Mapa IGN 1990/2003: Latour-de-France.

Estagell: (cf. Mont d'Estagell, xxv, 149) < STAGILLU, diminutiu de STAGNU (OnCat, IV: 143-145, s.v. Estagell). Mapa IGN 1990/2003: Estagel.

Castell de Queribús: Sembla que es tracta de Quer 'roca, penyal' < *CARIU d'origen preromà i talment cèltic, més el NP BUCCIU (DECat, VI: 926-935, s.v. quer; Bassetta 1990: 77-78).⁴ Mapa IGN 1990/2003: Château de Queribus.

2. «El jove», segons Coromines (xxv, 151).

3. «El vell», segons Coromines (xxv, 151).

4. No resulta gens acceptable l'etimologia de Queribus proposada per J. Lemoine (1975: 48) segons la qual aquest NL hauria derivat d'un ablatiu plural de *CARIU: *CARI- ĪBUS > Queribus.

Caladroer: < CASÀLE-ADROARII. Es tracta d'un antic castell i veïnat situats a la frontera lingüística catalanooccitana i a la ratlla del terme de Bellestar (Fenolleda) (*OnCat*, III: 181-182, s.v. *Caladroer*). Mapa IGN 1990/2003: *Caladroer*.

Bellestar: Poble de la Fenolleda situat a la frontera catalanooccitana. Segons Coromines, deu correspondre a un antic *Bellestall* < BELLU-STALLO, el segon element del qual (*estall* 'corral muntanyenc'), d'origen preromà indoeuropeu (sorotàptic), fou substituït pel més corrent *estar* < STARE; cf. *Bellestall*, un antic llogaret agregat a Penelles (*DECat*, III: 734-735, s.v. *estall*; *OnCat*, II: 405, s.v. *Bell*; 408, s.v. *Bellestar*). Mapa IGN 1990/2003: *Bélesta*.

Cuixós: Segons Basseda (1990: 371), es tracta d'un derivat plural en -ONES (> -ons > -ós > -ús) del NP llatí COCCIUS, el qual ha produït cat. *Cuixà*. Tanmateix, Coromines (*OnCat*, III: 479, s.v. *Cuixà*) pronuncia definitivament a favor de (PAGUS) COSSIĀNU(S) > *Cuixà*. Al capdavant *Cuixós* podria representar un derivat en -o(n)s de COXA (> cat. *cuixa*), potser amb referència a algun tret topogràfic local. Notem que Ponsich (1980: 171, 187) l'escriu *Cuixós*, mentre que la GGCC (vol. 14, 480) ho fa amb *Coix-*. Mapa IGN 1990/2003: *Cuxous*.

la Toresa (cf. xxv, 151): D'origen talment preromà: TURASIA > *Toresa* (*OnCat*, VII: 239, s.v. *Targasona*). Mapa IGN 1990/2003: *la Tourèze*.

Rubials (cf. xxv, 151; *los Blocs de Rubials*, xxv, 152): < RUBEĀLES; cf. *Rubials*, poblet agregat a de la Pobla de Montornès (Tarragonès) (*OnCat*, VI: 423, s.v. *Rojals*). Mapa IGN 1990/2003: *Roubials*.

Puigbalí (cf. xxv, 154): Coromines suggereix allí mateix un origen a base de PODIUM VALERII (VALERIUS); així *Puig-valí(r)*. Cf. els nombrosos topònims catalans septentrionals, sobretot noms de rius i de riuets, de tipus *Valira* < VALERIA, forma femenina del NP llatí VALERIUS (*OnCat*, VII: 395-397, s.v. *Valira*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Baly*.

Cugunyà: Es refereix sens dubte a *Cugunbà* (fr. *Cucugnan*) < CUCULNIĀNU, pronunciat popularment kü.ÿü.ʾn a, un llogaret situat al cantó de Tuixà (Aude). Cf. *Cugunyà*, parònim conflentí al terme de Vernet (*OnCat*, III: 402-403, s.v. *Cugunyà*).

Dulbac (fr. *Duilbac*): < DULIĀCU, poble de l'Aude situat al cantó de Tuixà (Lemoine 1975: 126).

Rufià (fr. *Rouffiac-des-Corbières*): < RUFFIĀCU, poble de l'Aude situat al cantó de Tuixà (Lemoine 1975: 132).

Padern: < PATERNU, poble de l'Aude al cantó de Tuixà. Cf. *Riu i Puig de Padern* a Andorra (*OnCat*, vi: 115, s.v. *Paierno*; 169, s.v. *Paterna*; Lemoine 1975: 130).

Serrat de la Bada (cf. xxv, 151): *Bada* representa un derivat postverbal de *badar* < BATARE en el sentit de 'lloc de guaita, sentinella' (*DECat*, i: 536-537, s.v. *badar*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Bac de la Bada*.

gentriscle: Variant del cat. *lletiscle* < *LENTISCLU (LENTISCUS) (*DECat*, v: 155a2-15, s.v. *lletiscle*).

espig: 'Espígol' < SPĪCU (*DECat*, iii: 644a36-54, s.v. *espiga*).

gessamí: < Àr. *yāsamîn*. Segons explica Coromines, si bé la variant *llessamí* < ar. *alyāsamîn* és la més corrent actualment a la major part del Principat, la forma amb *g*- ([ʒ]-) predomina al País Valencià, a Mallorca i al Rosselló (*DECat*, iv: 489-490, s.v. *gessamí*).

garrolla: < *KARRUCULA, variant de *garriga*. Segons Coromines, «a Salses i a Estagell surt *gə'rruʎə*, viu i... funcional, perquè a tots dos pobles el meu acompanyant me'n va haver d'apartar moltes que em pessigaven corrent per aquells "cauces" (una em féu ensopegar amb un roc cantellut, amb petita extravasació que només em costà tres dies de llit)» (*DECat*, iv: 390-395, s.v. *garric*).

abartassos: 'Arbustos de garriga,' mot derivat de l'arrel preromana *BARDA (*DECat*, i: 644-648, s.v. *barda*).

módega blanca: 'Herba semblant a l'estepa' < MUTUCA (*DECat*, v: 715-716, s.v. *módega*).

la Gironella Baixa: Derivat en *-ella* < -ELLA de *Girona* < (URBS) GERUNDA (*OnCat*, iv: 354-357, s.v. *Girona*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Serre de la Girouneille*.

Verdoble: Afluent per l'esquerra de l'Aglí < VERNO-DUBRUM (*OnCat*, vii: 462, s.v. *Verdoble*). Mapa IGN 1990/2003: *le Verdoble*.

a(r)bretàs: *Arbret* + -às < ARBORE-ITTU + -ACEU (*DECat*, i: 360-362, s.v. *arbre*).

uns aglans guapos: Cal notar-hi la conservació de la *n* del plural *aglans* (cf. cat. ant. *glan* < GLANDE) i el castellanisme *guapos* < VAPPA (*DECat*, iv: 518-519, s.v. *gla*; *DECH*, iii: 243-245, s.v. *guapo*).

la Patà Rolant: (cf. *Pota Rolant*, xxv, 152). Segons el més jove dels dos informants estagellencs, aquest terme es refereix a la petjada d'un home (talment fossilitzada?). Sembla correspondre a cat. *pota* < *PAUTA (encreuament de *PATA i PLAUTA), amb influència del fr. *patte* < *PATA, més el fr. *roulante* (*DECat*, vi: 753-762, s.v. *pota*; *DECH*, iv: 423-426, s.v. *pata*).

rostellades: Variant de *rostollades* < RESTUCLU + -ĀTAS (*DECat*, vii: 490b44-48, s.v. *rostoll*).

una balma: 'Cavitat sota roca'. D'origen preromà indoeuropeu (talment sorotàptic). Segons Coromines, «La pron[unciació] 'baw.ma és la més estesa. Però no en territori rossellonès: diuen 'bal.mə amb -l-, des de l'Albera i Corberes fins a la Baga de Cerdanya» (*DECat*, i: 604b60-605a2, s.v. *balma*).

cal caputzar: Variant de (*cal*) *capbussar* (*DECat*, ii: 515a32-34, s.v. *cap*).

els Barren(c)s (cf. xxv, 150, 154): Coromines explica *barren(c)*, mot trobat també més enllà de la frontera catalanooccitana, com «avencs amb corrent d'aigua, subterrània generalment però que de vegades sobreix o bé traspua per esclertes», l'origen del qual resulta d'un encreuament o contaminació entre *barranc* 'vall, coma, torrent' < *BARRANKO i *avenc* 'cavitat subterrània de direcció quasi vertical' < *ABINKO, ambdós d'origen preromà (talment sorotàptic). Segons el mateix lingüista, «el resultat d'aquest encreuament és que a Calce i a Estagell vaig anotar alguns *barrens* que eren veritables avencs, i en part sense aigua. La forma *barrenc* continua en el sentit de 'avenc, cova vertical o inclinada' ja en el departament de l'Aude, sobretot a la part SE i Centre-Sud» (*DECat*, i: 509-513, s.v. *avenc*; 672-676, s.v. *barranc*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Coumeilles des Barrencs*.

Peirabruig (cf. *Peirabrutx*, xxv, 152): < PETRA -*BRUGITU. Segons remarca Coromines, «existeix en el Rosselló la variant *bruig*, coincident amb la variant fonètica occitana [...]. No és estrany que l'àrea del mot occità s'estengui fins a algun tros del nostre domini, car en tot cas consta que aquell s'usa per la banda del Rosselló fins a la bella frontera lingüística: en un parlar occità-fronterer, el de Vingrau, m'expliquen que la rocassa *Peira-bruig* (pertanyent ja al terme, català, d'Estagell) es diu així "per'ke fa 'brüt'" (1960) (s'hi sent remor si hom hi posa l'orella)» (*DECat*, ii: 257a14-32, s.v. *brogir*). Mapa IGN 1990/2003: *Peyre Brouix*.

Cavanac: < CAVANNĀCU, serrat gran a l'oest del terme de les Cases de Pena (*OnCat*, iii: 346, s.v. *Cavanac*). Mapa IGN 1990/2003: *Cabanac*.

panicau (cf. *gírbola de panicau*, xxv, 148): Mot que designa un tipus de card, *Eryngium campestre*. Segons Coromines, *panicau* (cf. cat. ant. i dial. *panical(t)*) es deriva de la combinació de SPINALES CARDUOS > *espinalscars* > *espina(r)scals* > *espinacal* > (es)*pinacal* > *panical* > ross. sept. *panicau* (*DECat*, III: 646b29-647a60, s.v. *espina*).

gírbola de panicau (cf. *panicau*, xxv, 148): *Gírbola* representa una variant local de cat. *gírgola*. Coromines indica que és d'origen incert, si bé postula que podria ser una deformació d'un terme científic inventat per naturalistes: «potser es tracta d'un nom *eryngula, fabricat per naturalistes, referint-se al panical (*eryngium*) vora el qual sol créixer, nom deformat en *gyrgula, *gyrula, i formes semblants, per influència del ll. *gyratus* 'girat' a causa de la posició torta o de gairell en què solen estar el capell o el pedicle d'aquest bolet» (*DECat*, IV: 510-513, s.v. *gírgola*).

[p. 149]

bolets de fartapoble: Segons Coromines, *fartapoble* correspon a un compost originari (*a*)*farta-pobre(s)* (< FARTĀRE < FARTUS) amb una dissimilació de *-pobre(s)* en *-poble(s)* (*DECat*, III: 889a24-31, s.v. *farcir*).

poll: '(de) pollancre' < *PŌCLU (PŌPULU) (*DECat*, VI: 654b50-655a4, s.v. *poll* III).

maldulls: (< *mal d'ulls*), un tipus de bolet glossat per Coromines com 'lletetresa' (= *lleteresa*) (*DECat*, V: 173b53-174b18, s.v. *llet*).

bons: Coromines deu voler remarcar-ne la pronúncia 'bus amb el canvi de la ò tònica (> /ɔ/) en /u/ i el de la terminació plural *-ns* > *-s*, ambdós típics del rossellonès (Coromines 1971: 313).

los Marinols: Sembla ser un derivat de cat. *milany* (ant. *melany*) < *MILANEU; així *Milanyols* > *Malinyols* > *Marinols* (*OnCat*, V: 270-272, s.v. *Milany*). Mapa IGN 1990/2003: *Marinols*.

Maurí (cf. xxv, 151; *el Rec d'en Maurí*, xxv, 150): < MAURĪNU, poble rossellonès situat al SO d'Estagell i a la frontera lingüística catalanooccitana (*OnCat*, V: 241, s.v. *Maurí*). Mapa IGN 1990/2003: *Maury*.

Tuixà (fr. *Tuchan*; cf. xxv, 149): < *TUSCIĀNU (TUSCIUS), poble occità de l'Aude situat al nord de les Corberes (Skok 1906: 139).

un pic nalt (cf. *els camps nalts*, xxv, 153): Coromines hi observa la pronúncia aglutinada 'nal de cat. *alt* < ALTU produïda per l'ús adverbial *en alt* > *nalt* i

després esdevinguda general en rossellonès (*DECat*, I: 222b13-36, 232a57-b16, s.v. *alt*).

la Marfullar: Collectiu en *-ar* < *-ĀRE* de *marfull* 'Achillea millefolium' i 'Viburnum tinus' < *MILLEFOLIUM* a través de *milfull* > *mirfull* > *marfull*, talment amb influència de *mal* < *MALU* 'mal' o bé de *MOLLIS* 'tou, bla' (*DECat*, v: 483-485, s.v. *marfull*).

lo Rodonar: Derivat collectiu (en *-ar* < *-ĀRE*) de *roldor* < *RORETURIU; així *roldor* > *roudorar* > *rodonar*. Segons Coromines, a Talteüll li van comentar que a la partida anomenada *lo Rodonar* «hi ha força rru.'ðu» (*roldor*) (*DECat*, VII: 406a42-52, s.v. *roldor*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Ravin du Redouna*.

les vendèmi(e)s: Correspon al plural de l'occità (llenguadocià) *vendèmia* enfront del cat. *verema* < *VINDĒMIA*, pronunciat normalment al Rosselló 'bre.mə' (*DECat*, IX: 258b50-259b38, s.v. *vi*).

Clotada de Pratzimà: És possible que *Pratzimà* representi la combinació de *Prat* < *PRATU* més un nom de persona, talment *SEMMIĀNU* (*SEMMIUS*) o *SIMIĀNU* (*SIMIUS*); així *Prat-Sem(i)àn* > *Pratsemà* > *Pratzimà*. Cf. *les Simians* (Gard), *Simiane* (Bouches-du-Rhône) (Schulze 1966 [1904]: 228, 424; Skok 1906: 135). Mapa IGN 1990/2003: *Ravin de Praxima*.

Paziols: < *PADŪLES* (*OnCat*, VI: 174a41-45, s.v. *Paiül*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *lo Camí de Paziols*.

la Serra de Tauix (fr. *Tauch*): Sens dubte *Tauch* prové de la mateixa arrel preromana i sobretot hispànica **TAUC-* o *TAUCIA que ha donat cat. *tossa* 'puig de gran magnitud' i *tossal* 'cim prominent' (*DECat*, VIII: 640-651, s.v. *Tòs, Tossa*).

Sant Antoni de Galamós: Com que no hi ha motiu per pensar en un duplicat o parònim del nom de la vila de *Palamós* < *PALA-(HU)MÖR(I)S* del Baix Empordà, sembla que *Galamós* s'explica més aviat com a derivat de *Clamors* < *CLAM RES* en el sentit de 'remor clamorosa d'una avinguda d'aigua' o més concretament encara 'qualsevol corrent d'aigua en forma de riera de curs no ben continu, però de gran abundor en temps de pluges'. Així: *CLAMÖRES* > *Clamors* > *Galamós*; cf. *es Prat de Galamor* (Artà, Mallorca) (*DECat*, II: 730b49-731a24, s.v. *clamar*; *OnCat*, I: 156, s.v. *Galamor, Prat de*; *OnCat*, VI: 128-131, s.v. *Palamós*).

Darnacalleta: < *DARNACOLLECTA*, a través de *Darnacolleita* > *Darnacolleta* (*OnCat*, IV: 11a7-39, s.v. *Darnius*).

Maisons: < MANSIÖNES. La pronúncia may.'zus palesa la influència del fr. *maisons*. Cf. cat. *mesó* (-ons), mot que, segons remarca Coromines, «En català tingué sempre escassa vida, reforçada per la influència del fr. *maison*, que antigament no era encara ben sinònim de casa (fr. arcaic *chiese*), i s'aplicava més aviat a grans llocs de residència» (DECat, VII: 420b59-421b20, s.v. *romandre*).

Mont Gaillard: Manlleu de l'oc. i fr. *gaillard* 'vigorós, valent', i talment d'origen cèltic (*gwalart*) (DECat, IV: 301-304, s.v. *gallard*).

el Cau del Calandra: És possible que *Calandra* sigui una variant rossellonesa de cat. *calàndria* 'moixó cantaire' < *CALANDRIU o *CALANDRIA. Tanmateix, Coromines observa: «Ja no sabem si és el mateix mot, o almenys no ens consta que es tracti d'un animal gaire relacionat amb el moixó *calàndria*, "El Cau del kə.'lan.drə", masculí, i en un indret tan poc bucòlic com la capçada d'un *cauce* (mola calcària i desèrtica) a Estagell (1960)» (DECat, II: 407408, s.v. *calàndria*).

lo Pal: Atès que correspon al nom d'un vessant vora el Mont d'Estagell, és possible que es tracti de *pal* < PALU en el sentit proposat per Coromines: «un gran pal plantat [...] Aquest gran pal tenia per objecte guiar el caminant, en temps de neu, cap al cim de la gran pujada, d'on es veia un altíssim pal emergint per damunt de la capa de neu: fos collada, fos comall, o rasa pirinenca i colgada de neu a l'hivern totes elles». Cf. els nombrosos NL citats pel mateix lingüista: *Coll del Pal*, *Coma del Pal*, *la Rasa del Pal*, *Comall del Pal*, *Serra de Pal*, etc. (OnCat, 118, s.v. *Pal*). Mapa IGN 1990/2003: *le Pal*.

(els) *Manglaners*: Forma dialectal de l'arbre *ma(n)graner* < *ma(n)grana* (< MĪLLE GRANA X MALUM GRANĀTUM) + -er < -ARIU (DECat, V: 369-371, s.v. *magrana*). Mapa IGN 1990/2003: *los Manglanés*.

el Terranegres: Seria originalment *els Terrers Negres*; cf. *el Terranegre*, partida de Camelles (OnCat, VII: 265, s.v. *Terra*).

la Ruscla: Variant fonètica de cat. *rusca* < RUSCA 'escorça de certs arbres, sobretot l'alzina surera' (DECat, VII: 538-541, s.v. *rusca*; OnCat, VI: 446, s.v. *Rusca*).

l'Alentó: Deu correspondre a *Lentau* < NP germ. LANTHAD, un antic llogaret i castell del Rosselló, dependent de Talteüll, el qual apareix escrit *Alentad(o)*, *Lentad* i *Alentat* en documents dels segles XI i XII (OnCat, V: 18-19, s.v. *Lentau*).

[p. 150]

el Pas d'en Caussell: Diminutiu en *-ell* < *-ELLU* de *calce* / *causse* < *CALCINU. Corromines observa que 'kaw.sə «se sent viu encara en el Nord del Rosselló ("anar pels 'kaw.səs")', des d'Illa (n'hi ha molts en el terme a l'esquerra de la Tet), fins a Ribesaltes i Salses, i continua per terra occitana, almenys fins al Roergue, Gavaldà i tota la zona rodanesa» (*DECat*, II: 411-415, s.v. *calç*; *OnCat*, III: 186, s.v. *Calce*).

la Llausada: 'Llosat d'una casa o d'un forn', 'massa de lloses', derivat en *-ada* < *-ATA* de *LAUSA, d'origen preromà (potser sorotàptic). Sens dubte la conservació del diftong *au* s'ha d'explicar per influència occitana (oc. *llausa* < *LAUSA); cf. *la Llosada*, *Coma-Llosada*, *Tossal de la Llosada* (Andorra) (*DECat*, V: 270-274, s.v. *llosa*; *OnCat*, V: 101, s.v. *Llosada*).

e(l)s Cassanells (cf. XXV, 150): < *KASSANILLOS, derivat del gal *KÁSSANOS* 'rouire' (*DECat*, II: 617-618, s.v. *cassanella*; *OnCat*, III: 300-301, s.v. *la Cassanya*). Mapa IGN 1990/2003: *los Cassaneils*.

el Rec d'en Crauel: Sembla que *Crauel* prové de l'oc. *Clauel(l)* < *CLAUSU* + *-ELLU*, amb la pèrdua de la *-s-* (/z/) i el canvi de *Cl-* en *Cr-* per dissimilació (*Clauell* > *Crauell*); cf. *Closells*, agregat de l'ajuntament d'Olot (Garrotxa); *Closelles*, partida de Llavorsí (Pallars Sobirà) (*DECat*, II: 772-777, s.v. *cloure*; *OnCat*, III: 388-389, s.v. *Closa*). Mapa IGN 1990/2003: *Rec d'en Cruels*.

Rec d'en Furtó (cf. *Lo Rec d'en Furtó*, XXV, 151): Malnom derivat de *furt* 'robari' < *FURTU* + *-ó* < *-ŌNE*.

el Romanissar: Collectiu en *-ar* < *-ĀRE* de *romaní* < *ROS-MARĪNU*, potser a través de *Romaninar* > *Romanissar* amb dissimilació. Cf. mall. i eiv. *romaninar* 'camp on abunda el romaní', 'gran quantitat de romaní' (*DECat*, VII: 424-26, s.v. *romaní*; *DCVB*, 8, 553, s.v. *romaninar*).

Roc de la Llobata (cf. *el Roc de la Llobata*, XXV, 150): Deu tractar-se d'una formació local (*Llobata* per *Llopada*) derivada de *LUPU* -A i amb influència de mots relacionats dels tipus *llobet*, *llobàs*, *llobat* (i oc. *lobat*), *llobada*, etc. Cf. *Rocs dels Llobats* a Conat (Conflent) (*DECat*, V: 255-261, s.v. *llop*).

lo Roc de la Llambrusquera: Derivat en *-era* < *-ARIA* de *llambrusca* 'vinya silvestre' < *LAMBRUSCA* (*DECat*, V: 47-50, s.v. *llambrusca*).

lo Fornalau (cf. *Còrrec del Fornalau*, XXV, 151): És possible que derivi de *Fornal* (< *Fornau*) 'fogar dels ferrers' < *FORNĀCE* més el sufix *-au* (< *-al*) < *-ĀLE*; així *Fornalal* > *Fornalau* (*DECat*, IV: 129-133, s.v. *forn*).

beuem: Correspon a primera persona del plural del present d'indicatiu del verb *beure* (cf. ross. *bevem* ~ *beguem*) (DCVB, 2, 470, s.v. *beure*).

[p. 151]

la Muntada de Mar(i)bigó: Segons Coromines, *Bigo* correspon a un cognom rossellonès, escrit *Bigo* (a Er, Osseja, Illa, Perpinyà) i *Bigou* (a Cameles, Tuïr i Perpinyà, «ultra un poble occità del Fenolledès») i provinent de la confluència d'unès arrels germànica i bascoaquitànica BIGO / BEGO. Aquesta explicació, però, topa si més no amb un seriós problema fonètic, car BIGO / BEGO haurien donat *Biu* / *Beu* en català. Endemés, cal observar que la pronunciació del NL enregistrada per Coromines al terme d'Estagell és [mər(i).ʔi.ɣo] amb [-o] àtona final, i no pas amb [-u]. Tanmateix, encara que hom accepti l'origen de *Bigo* proposat per Coromines, en el cas del primer element *Mar-* / *Mari-*, sembla que aquest hauria de venir de MANSU (> *maso* > *mas*); així *Mas-Bigo* > *Marbigó* amb rotacisme (*OnCat*, II: 390-391, s.v. *Begós*; *OnCat*, VIII: 81-84, s.v. *Viu*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Vignes de Marbigó*.

lo Tremitger: < (IN)TER-MEDI(U)-ARIU (*DECat*, v: 664-665, s.v. *mig*).

Son Tatai: < *Tat-*, arrel d'origen expressiva i infantil (*DECat*, VIII: 345-346, s.v. *tat*; *OnCat*, VII: 198, s.v. *Tat-*).

los Llinars: Collectiu plural en *-ars* (reduït a *-às*) < *-ĀRES* de *lli(n)* < LĪNU; així *Llinars* > *Llinàs* (*DECat*, v: 197-198, s.v. *lli*). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Ruisseau du Llinas, Soula del Llinas*.

la Font d'en Baixàs: (cf. *Font d'en Baixàs*, XXV, p. 153) < BASSIANOS, plural en *-ĀNOS* (> *-ans* > ross. *-às*) del NP llatí BASSIUS (*OnCat*, II: 313, s.v. *Baixàs*).

lo Còrrec de la Verna: És un antic collectiu en *-a* del nom d'arbre *vern* < cèlt. UERNO (o UERNĀ); cf. *vernet* / *vernedà* < UERNO + *-et* / *-eda* < *-ĒTU* / *-ĒTA* (*DECat*, IX: 173-176, s.v. *vern*; *OnCat*, VII: 467-469, s.v. *Vern*). Mapa IGN 1990/2003: *la Berne*.

Miravés: Plural de la formació sintàctica verbal *Miravé* < MĪRA-VENIT (*OnCat*, v: 279-283, s.v. *Mira-*).

les Escanals: Es tracta de *les Canals* amb aglutinació d'una part de l'article al substantiu: *les Canals* > *les Escanals*; cf. les nombroses formacions semblants, tant toponímiques com del català popular, com ara *les Caldes* > *les Escaldes* (Andorra, Cerdanya); *les tisores* > *les estisores*, *les tovalles* > *les estovalles*, etc. (*OnCat*, IV: 92-94, s.v. *les Escaldes*). Mapa IGN 1990/2003: *les Escanals*.

lo Serrat d'en Minert: NP derivat talment del fr. *mine* < cèlt. *MĪNĀ; cf. cat. i oc. *mena* < *MĒNĀ (cèltic primitiu MEIN-) (*DECat*, v: 564-568, s.v. *mena*).

Coma d'en Bramalafam (cf. *la Coma d'en Bramafam*, xxv,154): Malnom compost de *bramar* 'cridar fort', d'origen onomatopèic, i (*la*) *fam* < FAME (*DECat*, II: 189-190, s.v. *bramar*; *DECat*, III: 871-872, s.v. *fam*; *OnCat*, III: 127b58-60, s.v. *Brufaganya*).

Coma d'en Maixafert: Malnom pres del fr. *mâchefer* 'escòria, cagaferro' < MASTICA FERRU.

les Maixes: 'Barris' segons Coromines. Sembla que *Maixes* representa un derivat postverbal de fr. *mâcher* 'mastegar' < MASTICĀRE.

Maixar: < fr. *mâcher* < MASTICĀRE, tal com indica Coromines en glossar aquest verb local.

[p. 152]

cauts: Representa una pronúncia local de cat. *caus*, plural de *cau* < CAVU 'forat que serveix d'amagatall a certs animals', mot compartit amb l'occità (*DECat*, II: 639-642, s.v. *cau*).

esparreguilles: Tal com indica Coromines, es tracta d'una mena d'espàrrec salvatge (*DECat*, III: 618a49, s.v. *espàrrec*).

Mas d'en Calistre (*Mas Camps*): Malnom derivat d'un encreuament entre *calostre* i *colistre* (> *calistre*) 'la primera llet de les parteres' < COLOSTRU; cf. oc. (Aude) *caulistre* (*DECat*, II: 442, s.v. *calostre*; *DECH*, I: 767-768, s.v. *calostro*). Mapa IGN 1990/2003: *Mas Camps*.

Mas dels Bergues: Correspon al pl. de *Berga* < BHERGH, població cabdal de la comarca del Berguedà. Segons Coromines, *Berga* és d'origen preromà indoeuropeu (talment sorotàptic) (*OnCat*, II: 459-463, s.v. *Berga*).

les Burgueres: Es tracta sens dubte de *Brugueres*, derivat en *-eres* < -ARIAS de *bruc* 'erica arborea' < gal·lollatí BRŪCUS (< cèlt. *VROICOS), amb metàtesi de *Brug-* > *Burg-* (*DECat*, II: 283-287, s.v. *bruc*). Mapa IGN 1990/2003: *les Bourguères*.⁵

5. En el mapa IGN 1990/2003 apareix al NE de *les Bourguères* una altra partida quasi adjacent i situada al N dels Marinols: *les Brugueres*.

Coma d'en Bodí: Segons Coromines, el NP *Bodí* es documenta des de l'edat mitjana en català, sobretot a les àrees d'influència aràbiga. Per això el mateix lingüista en suggereix un origen àrab: *Buḏī*. Tanmateix, un NP d'origen aràbic a les terres rosselloneses, i especialment a la frontera catalanooccitana, no resulta gaire clar. Àdhuc Coromines observa que «els NPP o NLL menors *Botí* i *Bodí*, [apareixen] documentats des de Bocaïrent fins al Penedès i Barcelona». Així, doncs, si no es tracta del cas d'un NP dut al Rosselló des d'alguna comarca catalana més meridional, és possible que *Bodí* es derivi d'un NP germànic i concretament de la molt fecunda arrel BALD- (> *Baud-* > *Bod-*) (*OnCat*, VIII: 66-68, s.v. *Vimbodí*; Bolós i Masclans / Moran i Ocerinjaureguí 1994: 158-161). Cf. mapa IGN 1990/2003: *Cortal Baudy*.⁶

el Gorg de la Fucilla: Es deriva de *falcilla* 'falç petita' < FALCĪCULA, amb vocalització de la -l implosiva i reducció del diftong: *Falcilla* > *Faucilla* > *Fucilla*. Cf. oc. *faoucil*, fr. *faucille* (*DECat*, III: 853-855, s.v. *falç*; *DCVB*, 5, 706, s.v. *falcilla*).

la Pastera: Derivat en -era < -ARIA de *pasta* < ll. tardà PASTA. *La Pastera* es repeteix molt en la toponímia catalana, en què, per comparació amb la forma d'un cubell de pastar, es refereix a un fondal; cf. *la Font* i *el Clot de la Pastera* (les Escaldilles de Llo, Alta Cerdanya), *Bony de la Pastera* (Espot, Pallars Sobirà), *Pla de ses Pasteres* (Deià, Mallorca), etc. (*DECat*, 327-330, s.v. *pasta*; *OnCat*, VI: 167, s.v. *Pastera*).

el Recotze: 'Recolze' < (RE-)CUBITU, amb la solució rossellonesa /dz/ (entre d'altres) produïda a partir de *coltze* (> *coutze* > *cotze*) (*DECat*, II: 843-846, s.v. *colze*).

el Passallís: 'Pas d'un corrent d'aigua'. Mot compost format per *passa* (< PASSAT) més *llís* (< *LĪSIU) (*DECat*, VII: 323a4-39, s.v. *pas*; *DECat*, V: 217-221, s.v. *llís*).

[p. 153]

Caramany: Poble occità de la Fenolleda situat a la vall de l'Aglí i a l'O de Casanyes. Coromines en suggereix un origen a base d'un NP germànic de tipus GARAMAN, GEREMAN O GRAMAN (*OnCat*, III: 257, s.v. *Caramany*).

llaparassa: Variant local de *llapassa* 'nom d'una planta de les compostes', també dita *bardana* < LAPPACEU (*DECat*, V: 7879, s.v. *llapassa*).

escarduc: És probable que sigui una variant local de *cardó* < CARDŌNE. Segons observa Coromines, *cardó* és un mot «viu especialment a l'extrem Nord., en el

6. Dauzat/Rostaing (1963: 58) expliquen *Baudignan* (Landes), *Beaudignies* (Nord) i *Baudignécourt* (Meuse) a base del NP germànic, llatinitzat, BALD NUS, -IUS.

Ross.: “a la gent de Clairà els diuen *kærdús* perquè hi ha un *kærdú* en el campanar”, Pià (1960); potser mera alteració d'això *æskærdúk*, planta que em posaven en llista a Estagell entre la llaparassa i el mentastre (1960)» (DECat, II: 570a34-44, s.v. *card*).

salsaparella: Variant local de *sarsaparrella* < cast. *zarzaparrilla*. Tanmateix, tal com remarca Coromines, «a Estagell sento *sælsæpærréllæ* (1960); però com que un altre ho pronunciava amb *-r-*, potser hi ha arribat per conducte del francès» (DECat, VII: 704, s.v. *sarsa*).

les Esperdugues: Potser derivat del participi *esperdudes* < *EXPERDŪTAS (*esperdre's* < *EXPERDERE-SE), amb dissimilació *-dudes* > *-dugues* (*Esperdudes* > *Esperdugues*). Cf. oc. *esperdut*, fr. *éperdu* (DECat, VI: 445-446, s.v. *perdre*).

Font d'en Boer: Derivat en *-er* < -ARIU de *bou* < BOVE (DECat, II: 183-185, s.v. *bou*; DCVB, 2, 542, s.v. *boer*).

lo Formigar: Collectiu en *-ar* < -ĀRE de *formiga* < FORMĪCA (DECat, IV: 128-129, s.v. *formiga*).

regueres: Pl. de *reguera* (< *rec* < RECU + *-era* < -ARIA). Segons Coromines, en rossellonès *reguera* és un sinònim d'‘agulla, rec derivat’ (DECat, IV: 160-167, s.v. *rec*).

lo Gorgolau: Coromines no s'hi refereix enlloc i tampoc no sembla haver-n'hi documentació antiga. Tanmateix, deu tractar-se de *Gorg* < GURGU més un NP d'origen germànic, talment *Guerau* (< GERALDU), en vista de la terminació *-au* (cf. -ALD > cat. *-au*); així GURGU-GERALDĪ > ‘gorg-ge.’rald > ‘gor(g)-ge.’rall > ‘gor-γə.’rawl > gur.γə.’raw > gur.γu.’law (DECat, IV: 566-571, s.v. *gorg*, *gorga*).

l'Horta dels Guius: (cf. *Bosc dels Guius*, xxv, 153). Correspon al pl. del NP *Guiu* < WIDO (OnCat, IV: 406b25, s.v. *Guissona*; OnCat, VII: 470b43-44, s.v. *Vespella*).

OBSERVACIONS FINALS

L'estudi de l'enquesta realitzada al terme d'Estagell per Joan Coromines a finals del mes de juny de 1960 revela, respecte a la toponímia i les formes dialectals, una àrea netament catalana malgrat la seva proximitat a la frontera occitana.

Entre els trets lingüístics més importants que proporcionen les dades recollides per Coromines, cal observar l'ús molt freqüent de la forma plena de l'ar-

ticle definit masculí, tant en el singular com en el plural, excepte quan va precedit per la preposició *de*: *lo Pont Nou* (153), *lo Roure* (153), però *el Carrer* (153), *el Vilar* (151), *el Roc de les Campanes* (152); *lo Mas d'en Duran* (151) / *Font del Mas d'en Duran* (153); *lo Roc Blanc* (150) / *Font del Roc Blanc* (153); *los Marinols* (149), *los Llinars* (151), *los Prats del Rei* (151), però *els Moros* (149), *els Barrens* (149); *lo Serrat dels Capellans* (151), *Bosc dels Guius* (153). La conservació de l'article *lo* / *los* en molts noms de lloc estagellencs, i, així mateix, tal com sembla en la llengua popular quan va fer-s'hi l'enquesta, podria representar no només un arcaisme, sinó potser també la influència de l'article occità *lo* / *los*.

Així mateix, i tal com indica Coromines, es noten algunes diferències entre els dos informants (Étienne Predal «el jove» [P], i Auguste Sivieude «el vell» [S]) pel que fa la pronúncia d'una sèrie de topònims, les quals evidentment es poden atribuir a la influència del francès o bé de l'occità: kor.'βye.rəs (P, 148); mi.rə.'βyes (P, 151) / mi.rə.'βes (S, 151); 'ma.ʃ ə.'fyert (P, 151) / 'ma.ʃ ə.'fərt (S, 151); kü.yü.'ɲ a (P, 148); tü.'ʃ a (P, 149).

Interessa remarcar finalment que, entre les vocals tòniques, les anomenades vocals mitjanes del rossellonès (/e/, /o/) presenten sovint, en les transcripcions de Coromines, i especialment en el cas de la vocal posterior, un al·lòfon més obert ([ɛ], [ɔ] respectivament), el qual de vegades alterna amb un altre de realització més tancada (encara que no tant com en els parlars catalans del sud del Pirineu) fins i tot dins un mateix subjecte. Alguns exemples d'aquest fenomen són: 'kɔʎ də lə 'krew (148) / 'kɔʎ də lə 'krew, 'fun 'frɛ.ðə ðə fur.'ða.ðə (149), lə 'se.rre ðə 'tawʃ (149), əl 'te.rre 'ne.ɣrəs (149), ə.lə.'ðern (153), lət.'set (154); lu kə.'rre ðəl 'fɔrt (147), lu 'pun 'nɔw (147), 'kɔʎ də lə 'ðɔ.nə (148), 'fɔr.sə 'rral (148), 'sant ən.'tə.ni (148), mun.tə.ri.'əl (149), lu 'βak də kur.βə.'rɔ.lə (149), 'lɔr.tə ðəlz 'ɣiws (153).

L'existència en rossellonès de variants obertes de les vocals mitjanes resulta sorprenent, ja que està en desacord amb quasi totes les descripcions del sistema vocàlic d'aquest dialecte (cf. Fouché 1924: 23-24 i 28-29, Badia i Margarit 1951: 76 i 130-143, Moll 1952: 67-75 i Veny 1982: 58-61). Això no obstant, es pot descartar d'antuvi la possibilitat que es tracti d'un error o d'un problema auditiu per part de Coromines, atès que les mateixes realitzacions obertes ([ɛ], [ɔ]) apareixen en totes les seves transcripcions corresponents a les enquestes realitzades més enllà del Pirineu. La *LlCamp* xxv n'és plena. Tothom que coneix l'obra de Coromines, i especialment els seus estudis etimològics o bé de gramàtica històrica, no pot sinó haver-se fixat en la gran cura i precisió amb què s'hi tracten els detalls fonètics més petits, els quals, a més a més, poden ser decisius a l'hora d'establir l'origen dels mots o dels noms de lloc, o bé analitzar el desenvolupament dels sons d'una llengua juntament amb les variacions dialectals d'aquests.

PHILIP RASICO
Universitat de Vanderbilt
Nashville, Tennessee, EUA

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Badia i Margarit 1951: Antoni M. BADIA I MARGARIT, *Gramàtica històrica catalana*, Barcelona, Noguer.
- Bassedà 1990: Lluís BASSEDÀ, *Toponymie historique de Catalunya Nord*, Prada de Conflent, Terra Nostra.
- Bolós i Masclans / Moran i Ocerinjauregui 1994: Jordi BOLÓS I MASCLANS / Josep MORAN I OCERINJAUREGUI, *Repertori d'antropònims catalans*, vol. 1, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- Casanova 1990: Emili CASANOVA, «El *Onomasticon Cataloniae* de Joan Coromines», dins *Ministerio de Cultura* (1990: 71-108).
- Coromines 1965-1970: Joan COROMINES, *Estudis de toponímia catalana*, 2 vol., Barcelona, Barcino.
- 1971: Joan COROMINES, *Lleures i converses d'un filòleg*, Barcelona, Club Editor.
- Dauzat / Rostaing 1963: Albert DAUZAT / Charles ROSTAING, *Dictionnaire étimologique des noms de lieux en France*, París, Librairie Larousse.
- DCVB: Antoni M. ALCOVER / Francesc de B. MOLL, *Diccionari català-valencià-balear*, 10 vol., Palma de Mallorca, Moll, 1980 [1926-1968].
- DECat: Joan COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, 10 vol., Barcelona, Curial / «la Caixa», 1980-2001.
- DECH: Joan COROMINAS / José Antonio PASCUAL, *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, 6 vol., Madrid, Gredos, 1980-1991.
- Ferrer 1999: Joan Ferrer, «Materials de Joan Coromines pendents d'edició, i propostes d'estudi», dins Joan Solà (ed.), *L'obra de Joan Coromines*, Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 269-282.
- Ferrer et alii 2000: Joan FERRER / Josep FERRER / Joan PUJADAS, «L'*Onomasticon Cataloniae* de Joan Coromines: Història i metodologia», *Braçal*, 21-22, 185-199.
- Fouché 1924: Pierre FOUCHÉ, *Phonétique historique du roussillonais*, Tolosa de Llenguadoc / París, Édouard Privat / Auguste Picard.
- GGCC: Joan BECAT / Pere PONSICH / Pere VERDAGUER, *Gran geografia comarcal de Catalunya*, vol. 14, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1985.
- Gulsoy 1964: Joseph GULSOY, «Corominas' Research for his *Onomasticon Cataloniae*», *Hispanic Review*, xxxii, 247-255.
- ING: INSTITUT GÉOGRAPHIQUE NATIONAL, *Thuir, Ille-sur-Têt 2448 OT (1:25.000.1 cm = 250 m)*, París, Institut Géographique National, 1990/2003.
- Lemoine 1975: Jacques LEMOINE, *Toponymie du Languedoc et de la Gascogne: contribution à l'histoire du Midi Pyrénéen*, París, Éditions A. et J. Picard.
- Ministerio de Cultura 1990: MINISTERIO DE CULTURA, *Joan Coromines: Premio Nacional de las Letras Españolas 1989*, Barcelona, Anthropos.
- Moll 1952: Francisco de B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, Madrid, Gredos.
- OnCat: Joan COROMINES, *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana*, 8 vol., Barcelona, Curial / «la Caixa», 1989-1997.
- Ponsich 1980: Pere PONSICH, *Límits històrics i repertori toponímic dels llocs habitats dels antics països de Rosselló-Vallespir-Conflent-Capcir-Cerdanya-Fenolledès*, Prada de Conflent, Terra Nostra.

- Schulze 1966 [1904]: Wilhelm SCHULZE, *Zur Geschichte lateinischer Eigennamen*, 2a ed., Berlin, Weidmann.
- Skok 1906: Peter SKOK, *Die mit den Suffixen -ACUM, -ANUM, -ASCUM und -USCUM gebildeten südfranzösischen Ortsnamen*, Halle, Max Niemeyer.
- Solà 1999: Joan SOLÀ (ed.), *L'obra de Joan Coromines*, Sabadell, Fundació la Caixa de Sabadell.
- Veny 1982: Joan VENY, *Els parlars catalans (síntesi de dialectologia)*, 3a ed., Palma de Mallorca, Moll.